

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ АГРОТЕХНОЛОГІЙ, СЕЛЕКЦІЇ ТА
ЕКОЛОГІЇ

Ректор

Олександр ГАЛИЧ

«04» вересня 2023 р.

НАСКРІЗНА ПРОГРАМА ПРАКТИКИ

освітньо-професійна програма Садово-паркове господарство
спеціальність 206 Садово-паркове господарство
галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство
перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Полтава 2023

Розробники: Шевчук Сергій, д.г.н., професор, завідувач кафедри геоматики, землеустрою та планування територій;
Гапон С.В., д.б.н., професор, професор кафедри геоматики, землеустрою та планування територій;
Нагорна С.В. к.с-г.н, доцент кафедри геоматики, землеустрою та планування територій;
Чувпило В.В. к.н. з держ. упр., доцент, доцент кафедри геоматики, землеустрою та планування територій;
Куришко Р.В., ст. викл. кафедри геоматики, землеустрою та планування територій.

Наскрізна програма практики розглянута та схвалена
на засіданні кафедри геоматики, землеустрою та планування територій

Протокол від «01» вересня 2023 р. № 1

Завідувач кафедри геоматики, землеустрою
та планування територій

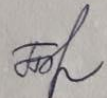

Сергій ШЕВЧУК

Наскрізна програма практик схвалена
радою з якості вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство

Протокол від «04» вересня 2023 р. № 1

Голова ради з якості вищої освіти
спеціальності 206 Садово-паркове господарство

Алла БАГАН

ВСТУП

Наскрізна програма практики розроблена згідно освітньо-професійної програми Садово-паркове господарство та навчального плану підготовки студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство

Метою практики є:

– набуття студентами компетентностей, на основі отриманих в Університеті теоретичних знань, для прийняття самостійних рішень у виробничих умовах та досягнення програмних результатів навчання;

– оволодіння сучасними методами, навичками, вміннями та формами організації праці у сфері професійної діяльності студентів;

– виховання потреби систематично поповнювати свої знання та застосовувати їх в майбутній професійній діяльності.

Завдання практики:

– поглиблення, систематизація і закріплення теоретичних знань, одержаних студентами в процесі навчання;

– ознайомлення та набуття навичок роботи з приладами, обладнанням і програмними продуктами в професійній діяльності;

– формування навичок прийняття самостійних рішень на певних ділянках роботи (чи з конкретних питань) у виробничих умовах;

– виховання відповідальності за результати своєї діяльності;

– освоєння сучасних технологій і виробничих процесів та збір фактичного матеріалу для виконання індивідуальних завдань.

Проходження практики сприяє формуванню: компетентностей:

загальних:

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахових:

ФК 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

ФК 3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.

ФК 7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

ФК 12. Здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

Програмних результатів навчання:

ПРН 9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 10. Проектувати та організовувати заходи з вирощування садивного матеріалу декоративних трав'яних та квіткових рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 11. Координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів у садово-парковому господарстві.

ПРН 16. Використовувати інноваційні методи у технологіях вирощування декоративних рослин у галузі садово-паркового господарства

1. ОПИС ПРАКТИК

Навчальним планом підготовки студентів освітньо-професійної програми Садово-паркове господарство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство денної форми навчання 2023 року набору передбачені наступні види практик (табл. 1).

Таблиця 1

**Види, назви і обсяги практик студентів освітньо-професійної програми
Садово-паркове господарство
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 206 Садово-паркове господарство**

№ з/п	Назва практики	Семестр	Тривалість практики	
			кредитів ЄКТС	Годин
Навчальна практика				
1	Комплексна навчальна практика I	2	7,5	225
2	Комплексна навчальна практика II	4	9	270
Виробнича практика				
3	Виробнича практика	6	6	180
Переддипломна практика				
4	Переддипломна практика	8	6	180

1.1. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика I»

Метою навчальної практики «Комплексна навчальна практика I» є закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих студентами при вивченні навчальних дисциплін протягом першого року навчання та оволодіння вміннями і практичними навичками роботи з аналоговими геодезичними та метеорологічними приладами, збільшувальними приладами (лупою, мікроскопом), способами гербаризації рослин.

Мета навчальної практики реалізується у процесі опанування студентами тематичних блоків (табл. 2).

Таблиця 2

Тематичні блоки навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» студентів освітньо-професійної програми Садово-паркове господарство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство

Тематичний блок навчальної практики	Обсяг тематичного блоку, годин		Назва кафедри, яка здійснюватиме керівництво тематичним блоком
	кредитів ЄКТС	Годин	
Геодезія	3	90	геоматики, землеустрою та планування територій
Метеорологія	1,5	45	
Ботаніка	3	90	
Разом	7,5	225	

Завдання навчальної практики «Комплексна навчальна практика І» відповідає тематичним блокам:

Тематичний блок «Геодезія»

- виконувати польові роботи з геодезичними інструментами: теодоліт, нівелір;
- оволодіти технікою геодезичних вимірювань і побудов (вимірювання відстаней та кутів на польовій роботі);
- проводити обчислювальну обробку геодезичних вимірів;
- навчитися будувати топографічні плани та робити план нівелювання по квадратах;
- обирати і застосовувати інструменти, обладнання, устаткування та програмне забезпечення, які необхідні для дистанційних, наземних, польових і камеральних досліджень у сфері геодезії.

Тематичний блок «Метеорологія»

- аналізувати закономірності перебігу фізичних процесів у атмосфері, пояснювати й ілюструвати особливості природи атмосферних явищ;
- володіти методиками наземних метеорологічних спостережень, методами обробки їх результатів;
- планувати й організовувати спостереження за станами атмосфери, аналізувати й демонструвати їх результати;
- досліджувати, розпізнавати й класифікувати атмосферні об'єкти, передбачати і прогнозувати зміни атмосферних станів;
- збирати, узагальнювати, упорядковувати й інтерпретувати метеорологічну інформацію, обчислювати статистичні характеристики;
- відтворювати уміння і навички, необхідні для застосування у професійній діяльності.

Тематичний блок «Ботаніка»

- ознайомитися з видовою різноманітністю рослин природних і штучних фітоценозів Полтави та її околиць;
- з'ясувати морфолого-біологічні та еколого-ценотичні особливості рослин різних типів рослинності;
- навчитися гербаризувати рослини та монтувати гербарії;
- оволодіти знаннями щодо структури природних і штучних фітоценозів району практики.
- характеризувати видовий склад інтродукованих декоративних рослин, їх географічне походження.

Проходження навчальної практики «Комплексна навчальна практика І»: сприяє формуванню компетентностей:

загальних:

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахових:

ФК 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

ФК 3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.

ФК 7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

ФК 12. Здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

програмних результатів навчання:

ПРН 9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 10. Проектувати та організовувати заходи з вирощування садивного матеріалу декоративних трав'яних та квіткових рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 11. Координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів у садово-парковому господарстві.

ПРН 16. Використовувати інноваційні методи у технологіях вирощування декоративних рослин у галузі садово-паркового господарства.

1.2. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика II».

Метою навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» є закріплення та поглиблення теоретичних знань, набутих студентами при вивченні навчальних дисциплін протягом другого року навчання, та оволодіння вміннями і практичними навичками роботи в природі та лабораторії, виконання комплексу польових та камеральних робіт під час проведення дослідів з фізіології рослин, ґрунтознавства, вивчення екологічних груп рослин, садово-паркових культур.

Мета навчальної практики реалізується у процесі опанування студентами тематичних блоків (табл. 3).

Таблиця 3

Тематичні блоки навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» студентів освітньо-професійної програми Садово-паркове господарство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство

Тематичний блок навчальної практики	Обсяг тематичного блоку, годин		Назва кафедри, яка здійснюватиме керівництво тематичним блоком
	Кредитів ЄКТС	годин	
Ґрунтознавство	3	90	геоматики, землеустрою та планування територій
Екологія	1,5	45	
Фізіологія рослин з основами мікробіології	1,5	45	
Садово-паркові культури	3	90	
Разом	9	270	

Завдання навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» відповідає тематичним блокам:

Тематичний блок «Ґрунтознавство»

- знайомство з факторами ґрунтоутворення (рельєф місцевості, материнські породи, кліматичні умови, рослинність, господарська діяльність), будовою та головними морфологічними ознаками ґрунту (забарвлення, структура, гранулометричний склад, стан ґрунту, вологість, пористість, наявність новоутворень та включень);

- оволодіння навичками діагностики ґрунту в польових умовах;

- відбір зразків ґрунту з генетичних горизонтів для лабораторних аналізів.

Тематичний блок «Екологія»

- оволодіти базовими знаннями із різноманітних проблем у сфері природокористування та охорони навколишнього середовища;

- ознайомитися з прийомами дослідження й вирішення екологічних і природоохоронних завдань, удосконалити уміння аналізувати різні природні та антропогенні процеси, здатності передбачати можливі зміни в природному середовищі;

- навчитися аналізувати загальний характер техногенного навантаження на природну складову досліджуваної території і робити прогнози щодо її подальшого розвитку, ідентифікувати екологічні аспекти, що супроводжують виробничі процеси;

Тематичний блок «Фізіологія рослин з основами мікробіології»

- навчитися на практиці використовувати теоретичні знання з фізіології рослин з основами мікробіології;

- оволодіти елементарними навичками та методиками постановки різних експериментів у польових умовах;

- аналізувати основні процеси життєдіяльності рослинного організму (фотосинтез, дихання, мінеральне живлення, ріст, розвиток, розмноження рослин тощо);

- формувати навички проведення фізіологічних дослідів з використанням ботанічних об'єктів;

- набути знань з морфології, анатомії, систематики, фізіології, біохімії, генетики, екології мікроорганізмів та формувати уміння самостійно досліджувати мікрофлору різних середовищ.

Тематичний блок «Садово-паркові культури»

- ознайомитися з видовим різноманіттям садово-паркових культур, їх морфолого-біологічними та еколого-ценотичними особливостями;

- формувати асортимент деревних та кущових видів для створення садово-паркових насаджень;

- формувати асортимент квітниково-декоративних та декоративно-листяних культур для створення садово-паркових насаджень;

- характеризувати умови вирощування садово-паркових культур;

- з'ясувати способи розмноження садово-паркових культур.

Проходження навчальної практики «Комплексна навчальна практика II» сприяє формуванню компетентностей:

загальних:

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахових:

ФК 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки

вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

ФК 3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.

ФК 7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

ФК 12. Здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

програмних результатів навчання:

ПРН 9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 10. Проектувати та організовувати заходи з вирощування садивного матеріалу декоративних трав'яних та квіткових рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 11. Координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів у садово-парковому господарстві.

ПРН 16. Використовувати інноваційні методи у технологіях вирощування декоративних рослин у галузі садово-паркового господарства

1.3. Виробнича практика

Метою виробничої практики є:

- формування в умовах виробництва професійних навичок і здібностей зі спеціальності 206 Садово-паркове господарство на основі використання теоретичних та практичних знань, отриманих під час навчання;

- розширення, поглиблення, систематизація та закріплення практичних навичок і вмій, необхідних для майбутньої фахової діяльності.

Завданням виробничої практики є:

- набуття компетентностей за напрямками майбутньої професійної діяльності при вирішенні науково-практичних, інформаційно-пошукових і інших завдань;

- ознайомлення з особливостями роботи на садово-паркових об'єктах та в розсадниках;

- поглиблення навичок у проведенні робіт з озеленення та благоустрою садово-паркових об'єктів різного призначення, виробництва садивного матеріалу декоративних культур;

- набуття навичок роботи на підприємствах, організаціях, установах, досвіду організаторської діяльності та роботи із замовниками й виконавцями робіт та послуг.

Проходження виробничої практики сприяє формуванню компетентностей:

загальних:

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахових:

ФК 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садово-паркових робіт тощо).

ФК 3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садово-паркового господарства.

ФК 7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

ФК 12. Здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

Програмних результатів навчання:

ПРН 9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 10. Проектувати та організовувати заходи з вирощування садивного матеріалу декоративних трав'яних та квіткових рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 11. Координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів у садово-парковому господарстві.

ПРН 16. Використовувати інноваційні методи у технологіях вирощування декоративних рослин у галузі садово-паркового господарства

1.4. Переддипломна практика

Мета практики – поглиблення та закріплення теоретичних знань, набутих у процесі вивчення дисциплін фахового спрямування, отримання навичок виконання самостійного дослідження, набуття особистісних та професійних компетентностей, пов'язаних з вирішенням прикладних проблем у галузях садово-паркового господарства, декоративного садівництва, квітникарства, підготовка до виконання кваліфікаційної роботи.

Основними завданнями переддипломної практики є:

– вироблення основних якостей професійної підготовки, що включають нестандартне мислення, вміння правильно оцінювати загальну задачу, обґрунтовувати прийняте рішення;

– формування інформаційного забезпечення майбутньої кваліфікаційної роботи відповідно до обраної теми дослідження;

– підготовка та опрацювання інформаційно-аналітичних матеріалів для виконання дослідницької частини кваліфікаційної роботи, в тому числі вивчення вітчизняного та зарубіжного передового досвіду;

– виконання кінцевих етапів наукового дослідження за темою кваліфікаційної роботи, використовуючи матеріальну базу підприємства-бази практики.

Проходження переддипломної практики сприяє формуванню компетентностей:

загальних:

ЗК 6. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 9. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 12. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

фахових:

ФК 1. Здатність застосовувати знання зі спеціалізованих підрозділів науки (екології, ботаніки, дендрології, фізіології рослин, генетики та селекції декоративних рослин, ґрунтознавства міських екосистем, агротехніки вирощування декоративних рослин, проектування, формування та експлуатації компонентів садово-паркових об'єктів, захисту декоративних рослин від шкідників та хвороб, механізації садовопаркових робіт тощо).

ФК 3. Здатність проектувати, створювати й експлуатувати об'єкти садовопаркового господарства.

ФК 7. Здатність проектувати, створювати та експлуатувати компоненти рослинних угруповань на об'єктах садово-паркового господарства.

ФК 12. Здатність розробляти концептуальні та інноваційні проектні рішення з планування комплексних зелених зон міста, об'єктів ландшафтної архітектури та дизайну зовнішнього середовища.

Програмних результатів навчання:

ПРН 9. Проектувати та організовувати заходи із вирощування садивного матеріалу декоративних деревних рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 10. Проектувати та організовувати заходи з вирощування садивного матеріалу декоративних трав'яних та квіткових рослин відкритого і закритого ґрунту та формувати об'єкти садово-паркового господарства відповідно до сучасних наукових методик і вимог замовника.

ПРН 11. Координувати, інтегрувати та удосконалювати організацію виробничих процесів у садово-парковому господарстві.

ПРН 16. Використовувати інноваційні методи у технологіях вирощування декоративних рослин у галузі садово-паркового господарства

ЗМІСТ ПРАКТИК

2.1. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика І»

Тематичний блок «Геодезія»

Тема 1. Проведення інструктажу з охорони праці, отримання геодезичних інструментів. Техніка безпеки під час польових та камеральних робіт.

Отримання геодезичних інструментів та загальні правила безпеки поводження з приладами. Зберігання геодезичних інструментів та їхнє регулярне обслуговування з метою забезпечення тривалої роботи.

Тема 2. Теодолітне знімання. Будова та принципи роботи з оптико-механічними та електронно-цифровими приладами.

Основні перевірки геодезичних приладів, складання проєкту розташування теодолітних ходів та рекогносцирування місцевості. Прив'язка теодолітних ходів до пунктів з відомими координатами. Камеральна розрахункова обробка результатів вимірювань та складання і оформлення планів.

Тема 3. Нівелювання поверхні по квадратах. Будова та принципи роботи з оптико-механічними приладами. Рекогносцирування ділянки та вишукування сітки квадратів зі стороною 20 м. Нівелювання вершин квадратів та проміжних точок, прив'язка до реперу. Обробка результатів нівелювання, складання та викреслювання плану.

Тема 4. Робота над презентацією результатів практики. Написання пояснювальної записки, оформлення матеріалів практики. Здача–отриманих результатів із основних видів робіт з теодолітного знімання.

Тематичний блок «Ґрунтознавство»

Тема 1. Правила та методи польових досліджень ґрунтів. Ознайомлення з основними правилами польових досліджень ґрунтів, методами, які при цьому використовуються; забезпечення картографічними матеріалами, приладами тощо.

Тема 2. Типи ґрунтів. Ґрунтовий профіль. Проведення опису ґрунтового профілю. Проведення спостережень, визначень і аналізів в польових умовах: – діагностування ґрунтів у полі за зовнішніми морфологічними ознаками у відповідності з властивостями ґрунтоутворюючої породи та іншими екологічними умовами процесів ґрунтоутворення; – виготовлення і опис ґрунтових розрізів; – опис екологічних умов місця знаходження ґрунтового розрізу.

Тема 3. Польові методи визначення гранулометричного складу та типу ґрунту.

Відбирання ґрунтових зразків з кожного горизонту ґрунтового профілю, для проведення лабораторних аналізів.

Тема 4. Агрономічна характеристика ґрунту.

Оволодіння методиками визначення фізичних, водно-фізичних та фізико-механічних властивостей ґрунтів.

Тема 5. Складання карти ґрунтів та картограм. Обробка польових матеріалів, аналіз лабораторних даних та уточнення ґрунтових ареалів. Складання систематичного списку ґрунтів і ґрунтової карти, написання, оформлення презентації результатів практики.

Тематичний блок «Ботаніка»

Тема 1. Характеристика району практики. Флора та рослинність України, Полтавщини.

Геоботанічне районування. Морфолого-біологічні особливості рослин. Вегетативні органи рослин: корінь, пагін, листок, брунька. Методика гербаризації рослин.

Тема 2. Морфолого-біологічні особливості рослин. Генеративні органи. Будова квітки: квітколоже, чашечка, віночок, андроцей, гінецей. Симетрія квітки: актиноморфна, зигоморфна, асиметрична. Оцвітина: проста, складна. Квітки одно- та двостатеві. Види віночка. Суцвіття: прості, складні. Плоди за консистенцією оплодня: сухі, соковиті. Плоди одно- та багатонасінні. Плоди за походженням: апокарпні, синкарпні, лізикарпні. Насіння односім'ядольних та двосім'ядольних рослин. Морфологічний гербарій, його зміст.

Тема 3. Еколого-ценотичні групи рослин. Екологічні групи рослин за відношенням до світла (геліо-, сціофіти та умбросціофіти). Екологічні групи рослин за відношенням до вологи (гідато-, гідро-, гігро-, мезо та ксерофіти). Екологічні групи рослин за відношенням до температури (холодостійкі, середньо теплолюбні, теплолюбні). Екологічні групи рослин за відношенням до трофності ґрунту (еу-, мезо-, та оліготрофи). Екологічні групи рослин за рН ґрунтового середовища (ацидофіли, нейтрофіли, базофіли, нітрофіли, галофіли). Еколого-ценотичні групи рослин (сильванти, степанти, пратанти, гідранти, палюданти, космополіти). Екологічний гербарій, його зміст.

Тема 4. Біоморфологічні особливості рослин різних типів рослинності: лісів, луків, степів, водойм, агрофітоценозів та рудеральних ценозів. Життєві форми рослин, біоморфи, екоморфи, співвідношення між ними. Класифікація біоморф за К. Раункієром. Морфолого-біологічна класифікація біоморф за І.Г. Серебряковим.

Тема 5. Монтування морфологічного та екологічного гербарію.

Опис рослини. Техніка визначення рослин за визначниками. Методика монтування морфологічного та екологічного гербарію.

Тема 6. Основні типи рослинності території практики. Класифікація рослинності. Флора та рослинність суходільних та заплавних луків. Лучні фітоценози, їх характеристика. Класи лучної рослинності.

Тема 7. Флора та рослинність широколистяних лісів. Лісові фітоценози, їх характеристика. Класи лісової рослинності (широколистяні ліси).

Тема 8. Флора та рослинність соснових лісів та степових ділянок. Лісові фітоценози, їх характеристика. Класи лісової рослинності (хвойні та мішані ліси). Фітоценози степів, їх характеристика. Класи степової рослинності.

Тема 9. Водна, прибережно-водна та галофільна рослинність. Водні та прибережно-водні, галофільні фітоценози, їх характеристика. Класи водної рослинності.

Тема 10. Синантропна флора та рослинність. Сегетальні та рудеральні фітоценози, їх характеристика. Класи синантропної рослинності. Видовий склад інтродукованих декоративних рослин, їх географічне походження. Підведення підсумків та презентація результатів практики.

2.2. Навчальна практика «Комплексна навчальна практика II»

Тематичний блок «Екологія»

Тема 1. Аутоекологічні дослідження рослин.

Екологічні зв'язки організму із середовищем. Типи середовища життя. Різноманіття екологічних чинників і закономірностей їхнього впливу. Адаптації та механізми їх формування. Вплив екологічних чинників на організми впродовж їхнього життєвого циклу.

Тема 2. Аналіз структури фітоценозу та стану популяцій.

Методи дослідження структури фітоценозу. Вертикальна структура фітоценозу; оцінка стану популяцій провідних ценозоутворюючих видів (визначити показники популяційної щільності, величини морфопараметрів рослин, а також онтогенетичну та віталітетну структуру).

Тема 3. Екологічна сукцесія.

Стійкість екосистеми доглянутого саду (парку, скверу), порівняння її з екосистемою покинутого саду (парку, скверу). Сукцесійні зміни в екосистемах. Структура фітоценозу доглянутого саду. Видовий склад покинутого і доглянутого саду (парку, скверу). Основні напрямки сукцесійних змін на прикладі покинутого саду (парку, скверу), прогноз стану через 10 років за відсутності антропогенного впливу.

Тема 4. Дослідження стану урбанізованих територій

Ступінь запиленості середовища поблизу від автомобільної дороги та на певному віддаленні від неї. Аналіз автомобільного навантаження на трасу (розрахунок кількості автомобілів за певний час обліку). Аналіз ступеня запиленості. Побудова кривої розсіювання пилу від автомобільного транспорту. Заповнення щоденника.

Тема 5. Порівняльна екологічна характеристика типових природно-заповідних об'єктів.

Екологічний опис типових природно-заповідних об'єктів. Екологічна характеристика об'єктів природно-заповідного фонду у регіоні; Вплив основних антропогенних чинників на об'єкти природно-заповідного фонду.

Тематичний блок «Фізіологія рослин»

Тема 1. Будова клітини. Будова клітини різних систематичних груп рослин. Будова клітин прокаріотичних організмів на прикладі синьо-зелених водоростей. Будова клітин еукаріотичних організмів на прикладі зелених, бурих, діатомових водоростей. Хлоропласти у клітинах мохоподібних. Будова клітини вищих спорових рослин на прикладі папоротеподібних. Будова пилку голо- та покритонасінних рослин.

Тема 2. Водний режим рослини. Дихання рослин. Поглинання води рослиною, механізми цього процесу. Визначення вмісту води у вегетативних частинах рослин.

Тема 3. Фотосинтез. Роль фотосинтезу в підвищенні врожайності сільськогосподарських культур. Практична робота. Визначення площі листової пластинки різними способами. Будова пігментів листка.

Тема 4. Ріст і розвиток рослин. Мінеральне живлення рослин. Визначення зони геотропічного згину кореня і стебла. Вплив ефірних олій на проростання насіння. Вплив концентрації солей на проростання насіння.

Тема 5. Основи мікробіології. Мікроорганізми і вищі рослини (ризосфера, мікориза, епіфітні мікроорганізми). Мікроорганізми як компоненти екосистем.

Тематичний блок «Садово-паркові культури»

Тема 1. Міські зелені насадження та їхнє значення. Типи міських зелених насаджень: лісопарки, парки, сквери, бульвари, газони, квітники та ін., їх характеристика. Садово-паркові культури, їхній розподіл за типами зелених насаджень. Класифікація садово-паркових культур за систематичною приналежністю, біоморфологічними, еколого-ценотичними критеріями.

Тема 2. Вищі спорові рослини у складі садово-паркових культур. Мохоподібні, їх роль в озелененні міст. Хвощі, плауни, папоротеподібні в складі садово-паркових культур.

Тема 3. Голонасінні в складі садово-паркових культур. Аборигенні та інтродуковані види голонасінних у складі садово-паркових культур. Клас хвойні: родини соснові, тисові, кипарисові, таксодієві та ін. – основні компоненти міських зелених насаджень.

Тема 4. Деревні садово-паркові культури. Представники родин Букові, Березові, Ліщинові, Кленові, Горіхові, Магнолієві, Маслинові, Трояндові, Бобові у складі садово-паркових культур. Екзотичні деревні покритонасінні у зелених насадженнях.

Тема 5. Чагарникові та напівчагарникові садово-паркові культури. Представники родин Ліщинові, Маслинові, Трояндові, Бобові, Жимолостеві у складі садово-паркових культур. Екзотичні чагарникові та напівчагарникові покритонасінні у зелених насадженнях.

Тема 6. Топіарні насадження, особливості їх створення та догляду. Сучасний підхід до створення топіарних витворів мистецтва. Фітодизайн з участю топіарів.

Тема 7. Різноманіття родини злакові у складі садово-паркових культур. Представники родів келерія, костриця, бекманія, лепешняк, міскантус, щучка, куцоніжка та ін. у складі міських зелених насаджень, їх характеристика та застосування.

Тема 8. Квітники у складі садово-паркових культур. Типи квітників, їхня характеристика. Квітники регулярного типу: партери, клумби, арабески, бордюри та ін.

Тема 9. Розмноження садово-паркових культур. Способи розмноження: вегетативне, безстатеве, статеве. Розмноження діаспорами та насінням. Хвороби та шкідники садово-паркових культур, заходи боротьби з ними.

Тема 10. Ботанічні сади, розсадники, теплиці, оранжереї, їхня роль у вирощуванні та розповсюдженні садово-паркових культур. Підведення підсумків проведення практики, презентація отриманих результатів.

2.3. Виробнича практика

Тема 1. Ознайомлення з діяльністю підприємства (установи, організації). Коротка характеристика підприємства (установи, організації). Аналіз діяльності підприємства. Структура підприємства (установи, організації). Напрями виконання садово-паркових робіт. Виробнича, організаційна, управлінська та організаційна діяльність підприємства. Обов'язки інженера садово-паркового господарства, фахівця з квітникарства, фахівця з ландшафтного дизайну.

Нормативно-технічна документація, що встановлює порядок організації садово-паркових робіт.

Тема 2. Техніка виробництва декоративного та квітникового садивного матеріалу. Підбір сортименту квітникових та садово-декоративних культур. Календарні плани-графіки виробництва квітникового та декоративного садивного матеріалу та/або озеленювальних робіт. Плани розміщення устаткування, технічного оснащення і організації робочих місць.

Тема 3. Нормативи виробництва декоративного та квітникового садивного матеріалу. Розробка технічно обґрунтованих нормативів виробництва квітникового садивного матеріалу. Розробка технічно обґрунтованих нормативів виробництва декоративного садивного матеріалу. Технічно обґрунтовані нормативи ландшафтного будівництва.

Тема 4. Нормативні акти в установах та організаціях садово-паркового напрямку. Укладання нормативних актів в установах та організаціях садово-паркового спрямування. Планування та розробка матеріальних витрат в розсаднику.

Тема 5. Економічна ефективність проєктованих заходів та технологічних процесів у господарстві з вирощування садово-декоративних та квітникових рослин та/або ландшафтному будівництві.

Розрахунки економічної ефективності, проєктованих заходів та технологічних процесів у господарстві з вирощування садово-декоративних та квітникових рослин. Економічна ефективність проєктованих заходів та технологічних процесів у господарствах ландшафтного будівництва.

Тема 6. Контроль за дотриманням технологічної дисципліни на підприємствах садово-паркового господарства і в організаціях.

Технологічна дисципліна на підприємствах садово-паркового господарства. Розробка заходів з контролю за дотриманням технологічної дисципліни на підприємствах садово-паркового господарства.

Тема 7. Охорона праці. Техніка безпеки та охорона праці при виконанні садово-паркових робіт та озеленення територій.

Техніка безпеки та охорона праці при виконанні садово-паркових робіт: вирощування садивного матеріалу, посадка, догляд за квітниковими та садово-декоративними культурами. Техніка безпеки та охорона праці при озелененні територій.

Тема 8. Індивідуальне завдання. Залежно від професійного спрямування, наукових інтересів та особистих побажань студент має розробити висновки та обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення окремого напрямку роботи підприємства, основним видом діяльності яких є садово-паркові роботи.

2.4. Переддипломна практика.

Зміст практики визначається з урахуванням завдання на кваліфікаційну роботу та орієнтований на розробку пропозицій щодо розв'язання спеціалізованих завдань та проблем садово-паркового господарства.

Тема 1. Ознайомлення із об'єктом практики, структурою та функціями підрозділів. Ознайомлення з матеріально-технічним забезпеченням підприємства. Інструктаж з питань охорони праці. Загальні відомості про базу практики: місце розташування об'єкта (природно-кліматичні зони); кліматичні умови, характеристику ґрунтів, рельєфу, рослинного покриву, інженерно-інфраструктурне облаштування території об'єкта, напрями ведення господарської діяльності та інших умов, які впливають на об'єкт. Аналіз використання земельного фонду досліджуваної територіальної одиниці, наявність матеріальної бази.

Тема 2. Методичні підходи щодо вирощування, реалізації та використання квітникових, деревних та кущових культур. Вивчення спеціальної літератури і іншої науково-технічної інформації, досягнень вітчизняної та зарубіжної науки і техніки в області ландшафтного будівництва та вирощування садивного матеріалу квітникових та садово-декоративних культур.

Ознайомлення з методичними підходами щодо вирощування, реалізації та використання квітникових, деревних та кущових рослин в озелененні.

Тема 3. Робота в підрозділах підприємства. Ознайомлення з посадовими обов'язками інженера садово-паркового господарства, фахівця з квітникарства, фахівця з рекреації, фахівця з ландшафтного дизайну. Виконання індивідуальних завдань керівника практики від підприємства щодо вирощування садивного матеріалу, проєктування зелених насаджень та догляду за об'єктами садово-паркового господарства.

Тема 4. Виробничі екскурсії. Відвідування тематичних виставок, семінарів. Відвідування розсадників, садових центрів, дендророзсадників.

Тема 5. Виконання індивідуального завдання. Інвентаризація зелених насаджень за індивідуальним завданням. Розробка проєктних рішень з озеленення за індивідуальним завданням. Збір вихідних матеріалів для підготовки кваліфікаційної роботи. Реалізація програми дослідження згідно теми індивідуального завдання (кваліфікаційної роботи).

3. ВИМОГИ ДО БАЗ ПРАКТИК

Практика студентів Полтавського державного аграрного університету (далі – Університету) проводиться на базах практики, які забезпечують виконання програм практики студентів освітньо-професійної програми Садово-паркове господарство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство.

Базами практики можуть бути суб'єкти господарювання, незалежно від їх організаційно-правової форми та форми власності, фізичні особи, які проводять незалежну професійну діяльність, органи державної влади і місцевого самоврядування, громадські формування, об'єкти структурних підрозділів Університету, а також бази за межами України за умови забезпечення ними виконання у повному обсязі програм практики.

Навчальна практика проводиться у навчальних аудиторіях Університету. Вони повинні мати відповідне матеріально-технічне, організаційне і навчально-методичне забезпечення.

Навчальна практика також може проводитися в природних та штучних біогеоценозах околиць міста Полтави та на території області шляхом проведення екскурсій в природу, а також на території природно-заповідних об'єктів міста та області. Вона проводиться науково-педагогічним працівником Університету для групи студентів.

Виробнича/переддипломна практика проводиться на базах практики. Підприємства (установи, організації тощо), що залучаються для проведення виробничої / переддипломної практики студентів, повинні відповідати наступним вимогам:

- здатність забезпечити виконання програми практики;
- забезпечення кваліфікованого керівництва практикою студентів;
- забезпечення належних умов для проходження практики на виробництві з дотриманням правил і норм безпеки праці, виробничої санітарії відповідно до законодавства;
- надання студентам на час проходження практики можливості працювати на штатних посадах, робота на яких відповідає програмам практики (за згодою керівника підприємства (установи, організації тощо) та за наявності відповідних вакансій);
- надання студентам права користуватися документацією, необхідною для виконання програми практики, з урахуванням політики конфіденційності підприємства (установи, організації тощо);
- можливість наступного працевлаштування випускників Університету (на загальних підставах, за наявності вакансій).

Бази практики для проходження переддипломної практики визначаються з урахуванням змісту та особливостей проведення дослідження

та підготовки кваліфікаційної роботи.

4. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИК

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення практики студентів освітньо-професійної програми Садово-паркове господарство першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 206 Садово-паркове господарство є:

- розробка наскрізної і робочих програм практик;
- визначення баз практики;
- укладання договорів про проведення практики студентів між Університетом та підприємствами (установами, організаціями тощо);
- розподіл студентів за базами практики;
- підготовка для баз практики інформації про обсяги, зміст, період проведення практики студентів, потреби в обладнанні та матеріалах тощо;
- призначення керівників практики;
- складання індивідуальних завдань на практику;
- проведення настановчих зборів студентам;
- підготовка звітної документації за результатами проведення практики;
- інші заходи.

Відповідальність за організацію та проведення практики покладається на ректора Університету. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням в Університеті здійснює керівник виробничої практики навчального відділу, в навчально-науковому інституті – директор інституту, на кафедрі – завідувач кафедри.

Функції організаторів, керівників та учасників практики визначаються Положенням про проведення практики студентів Полтавського державного аграрного університету.

Заходи, пов'язані з організацією практики студентів, визначаються наказом ректора Університету про проведення практики студентів.

Навчальна практика проводиться для академічної групи. Здійснюється тривалим окремим періодом у межах навчального року.

Керівник навчальної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- проводить студентам інструктаж з безпеки життєдіяльності;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання студентам (за наявності);
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- перевіряє щоденники навчальної практики (додаток А) та оцінює результати її проходження студентами;

- подає звіт керівника навчальної практики на кафедру та керівнику виробничої практики навчального відділу;
- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Студенти, які проходять навчальну практику, зобов'язані:

- ознайомитися з програмою практики;
- отримати документи для проходження практики;
- пройти інструктаж з безпеки життєдіяльності та дотримуватися правил безпеки життєдіяльності;
- виконувати завдання, передбачені програмою практики;
- оформити звітну документацію з практики та подати її керівнику практики від кафедри.

Виробнича /переддипломна практика студентів проводиться у виробничих умовах в період, що забезпечує можливість виконання студентами всіх видів робіт згідно програми практики.

На початку практики керівник підприємства (установи, організації тощо) призначає керівника від бази практики, а також забезпечує проведення студентам-практикантам інструктажів з охорони праці, ознайомлення з правилами внутрішнього трудового розпорядку бази практики, порядком отримання документації та матеріалів. Керівником практики від бази практики повинен бути фахівець, який працює на постійній основі. Кількість студентів-практикантів, яка закріплюється за ним, не перевищує десяти осіб.

На студентів-практикантів, які проходять практику на підприємстві (установі, організації тощо), розповсюджується законодавство України про працю та правила внутрішнього трудового розпорядку підприємства (установи, організації тощо). За наявності вакантних місць та за відповідності змісту роботи програмі практики, вони можуть бути зараховані на штатну посаду.

Проходження переддипломної практики здійснюється на базі підприємств (установ, організацій тощо) або структурних підрозділів Університету з урахуванням змісту й особливостей підготовки кваліфікаційної роботи.

Керівник виробничої / переддипломної практики від кафедри:

- розробляє методичне забезпечення практики студентів;
- забезпечує якість проходження практики студентів згідно з її програмою;
- розробляє та видає індивідуальні завдання студентам;
- контролює своєчасне прибуття студентів до баз практики;
- здійснює контроль за виконанням програми практики та термінами її проходження;
- проводить консультації щодо опрацювання та узагальнення зібраного матеріалу;
- перевіряє щоденники (додатки Б), звіти з практики (додаток В) та оцінює результати її проходження студентами;
- подає на кафедру звіт керівника виробничої практики;

- здійснює виконання інших функцій, визначених законодавством та внутрішніми нормативно-правовими актами Університету.

Керівник практики від бази практики:

- здійснює безпосереднє керівництво практикою студентів-практикантів згідно з програмою практики;

- знайомить студентів-практикантів із правилами внутрішнього розпорядку та контролює їх дотримання;

- повідомляє керівнику практики від кафедри про порушення студентом-практикантом трудової дисципліни та внутрішнього розпорядку;

- контролює ведення щоденника, підготовку звіту студентом-практикантом;

- після закінчення практики складає відгук-характеристику на кожного студента-практиканта, де дає оцінку проходження практики.

Студенти, які проходять виробничу / переддипломну практику, зобов'язані:

- з'явитися на настановчі збори з питань проходження практики та звітування за її результатами;

- пройти цільовий інструктаж з охорони праці;

- отримати документи для проходження практики;

- ознайомитися з програмою практики;

- отримати індивідуальні завдання у керівника практики від кафедри;

- своєчасно прибути на базу практики;

- дотримуватися правил охорони праці на підприємстві (в установі, організації тощо);

- виконувати завдання, передбачені програмою практики;

- підготувати звітну документацію з практики;

- своєчасно подати звіт з практики та захисти його перед комісією.

5. ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИК І ОЦІНЮВАННЯ ЇХ РЕЗУЛЬТАТІВ

Після закінчення періоду практики студенти звітують про виконання програми практики та індивідуального завдання. Індивідуальне завдання видається здобувачам вищої освіти з метою набуття ними під час практики умінь та навичок самостійного вирішення виробничих, наукових та організаційних питань. Індивідуальне завдання відображено у робочій програмі практики.

Форми звітності визначаються наскрізною та робочою програмами практики. До звітної документації відносяться щоденник практики, звіт з практики та інші.

За результатами проходження **навчальної практики** студентом подається керівнику практики від кафедри для перевірки та оцінювання щоденник навчальної практики. У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується

керівниками практики.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з навчальної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками навчальної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік виставляється в останній день практики. Оцінювання її результатів здійснюється керівником практики від кафедри на підставі:

- повноти та якості виконання студентом програми практики та індивідуального завдання (за наявності);
- оформлення і змістовності наповнення щоденника практики та інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

За результатами проходження **виробничої /переддипломної практики** студентом подається звіт з практики разом зі щоденником на кафедру для реєстрації та керівнику практики від кафедри – для перевірки та оцінювання.

У щоденнику практики студент у хронологічному порядку відображає зміст виконуваної ним роботи під час практики з коротким її аналізом. Щоденник практики обов'язково підписується керівниками практики.

Вимоги до структури та обсягу звіту з практики наводяться у робочій програмі практики.

Звіт з практики захищається студентом перед комісією, яка призначена наказом ректора Університету.

Критерії оцінювання та схема нарахування балів з виробничої / переддипломної практики визначаються науково-педагогічними працівниками кафедри і вказуються у робочій програмі практики.

За підсумками виробничої / переддипломної практики проводиться семестровий контроль у формі диференційованого заліку. Диференційований залік з практики виставляється протягом перших двох теоретичних тижнів після її закінчення головою комісії із захисту звітів з практики.

Голова комісії підсумовує бали, нараховані керівником практики від кафедри та комісією із захисту звітів з практики.

Керівником практики від кафедри нарахування балів здійснюється на підставі: оцінки результатів проходження практики студентом, наданої у відгуку-характеристиці керівника практики від бази практики; оцінки якості оформлення і змістовності наповнення щоденника та звіту з практики; оцінки виконання інших матеріалів, передбачених робочою програмою практики.

Комісія із захисту звітів з практики нараховує бали за підсумками презентації студентом результатів проходження практики та відповідей на запитання членів комісії.

Підсумки практики обговорюються на засіданні кафедри, конференції та інших заходах, а загальні підсумки – на вченій раді навчально-наукового інституту та Університету.

